

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Duminec'a, F6ies, candu concedu ajutoriele. — Pretulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl v.a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe une anu s6u 40 doideceri, or 3 galbini mon. sunat6ria. Se prenumera la postela c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbu mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 80 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 65.

Braslovu, 30/18 Augustu, 1865.

Anulu XXVIII.

MONARCHIA AUSTRIACA. TRANSILVANIA.

Naseudu in 18 Augustu 1865. Diu'a din 18 Augustu e acelu momentu rara de preste anu, in care precum totu natulu romanu de sub sceptrulu austriacu, asia in specie filii muntiloru din acestu romanticu districtu curatu romanu si mai alesu capitalea-i e imbracata in vestimentu serbatorescu, — semnulu am6rei, recunoscintei si fidelit6tei catra Inalt'a Casa Domnitoria Absburgica. —

In Pres6ra din 18 opidulu Naseudu era totu iluminatu, — multime de omu pre strade pana tardiu; — valea Some-siului resun6 de imnulu poporariu si alte natiunali, 6r in diori de diu'a din 18 salve numer6se cu imnulu poporariu si mai multe cantece romane salutara ac6sta serbat6re al6sa.

Sacrosantulu sacrificiu necrutatu se aduse Atotupotentelui in ambele beserice: — in cea roman6sca, care se fini cu una cuventare amesurata impregiurariloru din partea Rds. D. vicariu foraneu, si cu una rogatiune fierbente catra Ddiu, pentru indelung'a vi6tia si sanatate a Mai. S. Inaltiatului Nostru Imperatu si Mare Principe alu Transilvaniei Franciscu Iosifu I. si a intregi familie domnit6ria — si in cea latina, in carea se diori si egalitatea limbiloru, fiendu mis'a latinesce, imnulu poporariu romanesce, cealalte cantari besericesci ungueresce si s. evangeliu dupa misa germanesce. — Dupa cari corpulu oficialiloru si cu reprezentantii rogara pre Ilustr. D. capitanu se binevoliesca a face Mai. S. Imp. cunoscutu simtiulu de fidelitate si loialitate alu acestui districtu.

La am6dia f6 prandiu in 6spetari'a cea mare splendidu, intruniti f6rte numerosi. — Sub elu se redicara toaste pentru M. S. Inaltiatulu Imperatu si M. Principe alu Ard6lului Franciscu Iosifu I. — si M. S. I. Imperat6sa, pruncii: Rudolfu si Gisela, pentru stralucitii parenti ai Imperatului, pentru archiducele Rainer, in care natiunea romana aflase unu mare amicu si benefactoriu. —

S6r'a jocu, petreceri pana diu'a. D6ca cineva a cautatu in aceste momente cu ochi ageri la Romanu, l'a potutu ved6: cu fronte serina, cu ochii indereptati la ceru, deunde-si cere elu in t6te necesitatile ajutoriu, — cu faci'a placida pre carea ceteai si una seriositate, cu care e indatinatu Romanulu in totu timpulu a intimpin6 atari momente de mare insemnate pentru natiuni, cari venira la cunoscint'a de sene — 6r' din anim'a tuturor'a esia spresiunile:

„— Dienu poteriloru tienea indelungatu pre M. S. Imperatulu si stralucit'ai casa domnitoria, c6 sub scutululu lui celu potente tiner'a n6stra constitutiune se se consolidese, — Ddiu sei d6 ministri intiepti si derepti, cari se fia parati cu sierbitiulu seu spre a se pot6 indestuli deplinu precum cealalta natiuni, asia si natiunea romana, atata de fidela casei absburgice, ac6sta natiune nobile, mladitia din stralucitulu elementu latinu, credenti6sa lui Ddiu si Imperatului, e dotata de creatoriulu cu atatea facultati nobile, cu cari prest6, prest6sa si va prest6 statului nostru cele mai mari sierbitia, scutu, ajuratori: Se trai6sca Inaltiatulu Imperatu si M. Principe si Cas'a i domnitoria!!!“ — X.

Cestiunea natiunitatiloru dincolo de Lait'a si in Ungari'a.

F6i'a periodica „Zukunft“ care se publica in Vien'a in limb'a germana in interesulu si spre apararea pop6raloru de natiunitate slav6na si de altumintrea s6mana a se tien6 de principiulu federalismului folosinduse de o clausula a cerculariului esitu din partea ministrului de statu comite Richard Belcredi, care indat6ra pe magistrature (oficiolate) si pre fiacare functionariu c6 cu poporulu se lucrese in limb'a poporului si voindu a trage paraleie despre ceea ce se intempla cu privire la limba in Ungari'a ins6mna acestea:

Din t6te acestea in Ungari'a mai domnesce pana astadi tocma starea opusa.

Limb'a magiara este limb'a afacerii si limb'a oficiala a tuturoru auctoritatiloru politice si judecatoresci din acelu Regatu.

Limb'a magiara este singura limba de pertractare in dieta, si nimeni nu p6te fi alesu in aceeași, carele nu cun6sce acea limba.

Limb'a desbaterii in adunariile generale si in comitetele Comitatoru e preste totu numai cea magiara.

Articuli de lege ai dietei se compunu si se sanc-tiun6sa numai in limb'a magiara. T6te decretule cate esa dela cancelari'a curtii trebuie se se publice in limb'a magiara.

Locutientin'ta (gubernulu) e obligatu a se folosi in t6te pertractarile si prot6colele sale, precum si in t6te ordinatiunile indireptate catra auctoritatile tierii in limb'a magiara.

Limb'a Curiei regesci (curtii inalte judecatoresci) cum si a tuturoru tribunaleloru este in t6te proceale pornite inlainturulu regatului numai cea magiara.

Nu vomu a mai vorbi astadi inca si de predominarea limbei magiare in sc6la si in biserica, pentrucu din mai susu enumeratele fapte positive se adeveresce de ajunsu, cumca acea limba domnesce in magistrature mai preste totu, eara in dicasteriale cele mari politice ale regatului este singura domnit6re.

Limb'a magiara domnesce in puterea legiloru emanate in 1790 si 1848, a caroru punere in lucrare fara nici o crutiare a trasu in urm'a sa catastrofa tragica din 1848. Acestoru legi care formalmente au val6re de dreptu, fiacare unguer6nu este datoru cu supunere; aceleasi legi inse privite din punctulu-de-vedere alu constitutiunii unguerenesoi avitice (stramosiesci) stau in opusatiune flagranta cu natur'a si cu spiritulu ei, eara man6candu din punctulu de vedere alu dreptatii, alu simtiului propriu natiunali, cum si alu instinctului de propri'a conservare, alu culturai si alu prosperitatii materiale a pop6raloru, apoi e curatu preste potintia de a da vi6tia acelorulu legi.

Aceleasi sunt incarnatiunea principiului, cumca in Ungari'a esista o singura natiunitate politica si domnit6re, adica cea magiara. Ci acestu principiu trebuie se cada si elu va cad6, precum voru trebui se cada si acelealegi, in care se intrup6 (incarn6) acelu principiu.

T6te pop6rele nemagiare ale acelui regatu recunosc de cea mai sacra problema a loru natiunala c6 ele mai nainte de t6te se si un6sca poterile loru spre acelu scopu, pentruc6 legile acestea in cea mai deaprop6 dieta din Pest'a se se schimbe din temelia in spiritulu dreptatii. Fia c6 noulu ministru de statu, fia c6 slavii si romanii se pasi6sca cu energia catra deplin'a realizare a egalei indreptatiri natiunale. Acestu principiu apoi va trece din tierile de preste Lait'a ca invingatoru in Regatulu Ungariei si atotu potinti'a acesteii relegiuni a dreptului resaritu de curendu in Austri'a va infrange si acolo puterea nedreptatii, dupace acea relegiune va fimbrati-siata de catra t6te pop6rale nemagiare ale Ungariei.“

Pana aici „Zukunft“. Trebuie se spunemu o6 amu cititu acestu articulu cu destula placere si ca ne fac6 6resicum bine acelu spiritulu de june poterosu de care e petrunsu totulu; cu t6te acestea inse scriitorulu destep6 in noi 6resicare indoieli, asupra caroru amu cere bucurosi informatiune mai deaprop6 toama si dela diariulu „Zukunft“. Acelea indoieli ale n6stre se potu respica mai bine in forma de intrebari, eara aceleale aru fi:

1. Pentruce in anii 1842 si 1848 cu ocaziunea decretarii legii pentru limba nici in comitetele Ungariei locuite de semintii slavonesci si nici chiaru intre deputatii dela dieta nu

s'a formatu nici unu felu de opusetiune in contra predominirii absolute a limbii magiara in Ungari'a?

2. Cum se pôte esplicia fapt'a episcopului ruteniu Popovics, carele multu inainte de 1848 s'a invoitu formalu, ca tocma si numerósele carti rituale bisericesti gr. resaritene se se traduca si tiparésca in limb'a magiara, incatu apoi intregu servitiulu dumnediescu se decurga numai in limb'a magiara pentru toti vecii? De unde acestu dispretiu catra limb'a propria, de unde acésta poltroneria?

3. Cum se intempla, ca in Ungari'a pana in momentele de facia nu numai evrei, ci si o multime de germani si slavoni isi magiarescu numele lor si isi tienu de o mare onóre a trece de magiari curati?

4. De unde vine ca in Croati'a unde magiarii nu locuescu mai nicidecum, ci numai croati si ceva amestecura de nenuti, partit'a magiara a fostu pana in 1848, mai este si astadi tare si insuflatóre de mare grija?

5. Cum se se esplice acelu adeveru ce nu s'a pôte disputa de nimeni, ca tóte popórele nemagiare numerate la unu locu nu sacrificia nici a diecea parte de midilóce materiale din cate sacrificia singur'a natiune magiara pentru limb'a si literatur'a sa?

6. Pentru care cauza Buletinulu imperialu de legi (Reichsgesetzblatt) carele dela 1850 pana la 1861 se traducea din nemtiesce in alte noua limbi prin translatori nationali si se tiparia cu spese colosale, in dialectele slavoneste si in cea romanésca, nu le citia mai nimeni, ci cei interesati de acelea se apucá totudeauna numai de textulu nemtiescu, eara in Ungari'a multu pucinu si de celu magiaru?

(Recomendamu acestu punctu la cea mai deaprópe luare-aminte a cititoriloru.)

7. Cum se pôte, cá nici macar croatii, serbii si slovenii, acestea trei popóra slave, locuitoare in vecinatate neintreputa, contigua, nicidecum nu se potu invoii cá se priimésca pentru sinesi unu singuru dialectu, o singura gramatica si ortografia?

8. Pentruce nu e cu potintia de a induplea nici macar pe moravi, carii sunt totu un'a cu boemii cá se cultive totu numai unu dialectu, adica pe celu boemu (ceshu)?

9. De unde acea cértá ferbinte ce decurge in sinulu poporului rutenescu, unde o parte de literati cultiva dialectulu propriu pamenténu, candu din contra cealalta sta cu tóte bratiile pentru adoptarea neconditionata a limbii si literaturii Rusiei mari?

10. Pentruce familiile de clasele mai de frunte ale semintiloru slavóne din intrulu Ungariei vorbescu in sinulu lor multu mai cu placere nemtiesce séu unguresce decat in dialectulu propriu?

Noi acesteia intrebari nu le-amu fi indreptatu nici odata catra susu numit'a fóia, déca aceeasi n'ar fi provocatu mai adesea pe natiunea romanésca la unu felu de aliantia cu scopu de a'si apara drepturile natiunale cu poteri unite; asié inse ne veduramu obligati a ne adresa si noi catra „Zukunft“, pentrucá prin acésta se aflamu mai antaiu, pana in catu popórale slavóne sunt invoite ele insele intre sine, pentrucá se scimu care cu cine avemu de a face. Pana atunci inse binevoiesca a ne erta ori si cine, déca noi in casu de frangerea panii vomu purcede totu pe calea cunoscuta noua de mai nainte.

B.

Unu documentu (despre uniune).

Inbite Locutientoriu Maresialu-Campestru de Rall! Eu am determinatu tienerea dietei Transilvaniei pe 12 Dec. a. c. in Clusiu, si ti va veni catu mai in graba pe calea cancelariei transilvane rescriptulu emitiendu catra Domni'a t'a, cá regiulu Meu comisariu denumitu pentru acésta; pana atunci Am vrutu se te facu atentu la o impregiurare, care din punctu de vedere alu urmariloru e fórté importanta si pe care ti-o descoperu numai singuru D'tale spre scientia in celu mai restrinsu secretu. Fiendu ca din contemplatiuni mai multifarie neci odata nu potu Concede acésta uniune neci o Vréu; asia Dta intr'unu modu potrivit vei intrebuintia pe suptu mana tóte mediulócele, cá staturile se nu vina inainte cu o propunere de felulu acest'a séu déca peste asteptare ar' esi cu ea in publicu de sene se se lase de deus'a. Eu me incredu cunoscutei zelóse sierbiri eminente si decsteritati D'tale si asteptu in totu oasulu dela Dta catu mai curundu ulteriórele propuneri, cum s'ar' poté mai securu impedcá

(hintertreiben, zadarnici) acésta uniune, viitória la intrebare, si cum s'ar' poté nadusi idea acésta.

Vien'a 5 Nov. 1790.

Leopoldu m. p.

(Originalulu dia acestu documentu se afla in posesiunea fabricantulu de charthia D. Gerigk in Avrigu, care se aflase inainte de acésta cu mai multi ani intre maculaturile elucrande ale o. r. comande gen. transilvane. „H. Z.“)

Chiamarea barbatiloru de influentia la Vien'a.

Amu atinsu in unulu din numerii trecuti, ca diurnalele cele mai bine informate tienu, cumca inainte de a se conchiamá diet'a Ungariei, cestiunea Ardélului ad. a uniunii se considera de nonlu regimu cá o cestiune premergatória, si cumca resolvirea acestei cestiuni aru fi caus'a, ca conchiamarea dietei Ungariei se totu mai amana Chiamarea personalitatiloru fruntasie magiara la Vien'a si anumitu a c. Miko, Kemény, Josika etc. dede o probabilitate scirii de susu, cu tóte, ca nu credamu, cá se se póta si acum pune ceva in lucrare de noi fara noi. Intr'aceea vedemu, ca si comitele natiunii sasesci, C. Schmidt fú chiamatu la Vien'a, si „H. Z.“ simti, ca voru merge si arhiepiscopii nostri.

Noi tienemu tare, ca ori-ce modificare in legile si relationile de statu ale tierii nóstre constitutionale se tiene singuru numai de reprezentanti'a acestei tieri, **de dieta**, prin urmare, nimenea nu are dreptulu de a negotia in numele tierii. Se pôte inse, ca numitii magnati pe longa disciplin'a, ce e introdusa si domina in tóta aristocrati'a magiara, representésca numai opiniunea ei, dar' cumca representésca si dorintiele nationale ale magiariloru si secuiloru nu credemu. Totusi regimulu si-va fi trasu informatiune dia rostulu acestoru barbati, cam suptu ce conditiuni s'ar' poté face unu compromis intre natiunile Ardélului in caus'a uniunii? inse nici una din natiunile Ardélului nu mai e minorena, neci una n'are prerogativ'a inaintea celorlalte la neci o initiativa afara de **dieta**. Dar' neci diet'a nóstra nu e compusa dupa nationalitati, incatu si deputatii ei se póta negotia in numele unei natiuni, ca-ce reprezentanti'a ei e alésa prin concursulu voturiloru mestecate din tóte natiunitatile, in catu a raru va fi vre-unu deputatu alesu numai de comitentii unei natiuni, prin urmare si votulu DD. S'ale chiaru de va fi fostu si numai unu votu informativu, nu pôte avé securitate de a fi bine primitu, neci pentru comitate, neci pentru scaune, ba neci pentru poporulu magiaru si secuicu, care nu se afla inca in corpulu disciplinei aristocratie. —

In tocma privimu lucrulu si cu chiamarea comitelui natiunii sasesci. Séu déca cumva s'a chiamatu la Vien'a pentru ceva mesuri privitórie numai la natiunea sasésca, atunci organulu legalu, prin care se dechiara natiunea sasésca, universitatea natiunii, ar' fi ignoratu, cum dice „H. Z.“, si ori-ce negotiari ar' face si elu, sasii nu lear' luá de legale?

Se voru chiama si oapii nostri besericesci? Ei inca nu potu representa neci opiniunea intréga neci dorintiele tierii, dupa ce **dieta** a intratu la midiolocu, cá singura reprezentanta a dorintieloru tierii; dar' neci in numele natiunii loru nu au dreptu a negotia, pentruca organulu dorintieloru natiunii romané, chiaru si dupa precedentie, e numai **congresulu** nationalu, prin urmare singura negotiarea si pronuciarea lui pôte fi pentru romani legitima si legatória. Inse noi tienemu tare, ca pana candu avemu **diet'a continuativa**, nu vomu fi minorenisati de neci o informare de natura privata.

Cu tóte acesteia atatu „Debatte“ catu si „K. Közl.“ reproducundu art. lui „Debatte“ atinsu in Nr. tr. vorbescu acum categorice si anumitu „K. Közl.“ asia:

„Cu unu cuventu: in urm'a recomandarii br. Franciscu Kemény faouta inca in an. 1861, inca odata se va mai conchiamá dieta in Ardélu pe basea din 1790 si 1848 (!) a carei problema va fi a decide: „Déca va tramite la diet'a magiara (ad. cea din Pest'a) deputati pentru revisiunea uniunii?“

Déca scirea acésta e atatu de apodictica, incatu nu mai lasa alte indoieli, óre de ce se se mai fi chiamatu si comesulu natiunii sasesci, despre care „Debatte“ scrie, ca de candu a strigatu „Unio vagy halál“ uniune séu mórte in diet'a din Clusiu din 1848 e nevitatu inaintea clusianiloru, si e totu unionisti, dar' nu si autonomisti? — —

Una ne dóre **amaru**, ca legea de alegere pentru **dieta**, susternata spre sanctionare inca n'a aflu inalt'a sanctione, **si numai aceea ne ar' poté impaca a lua parte la o dieta legala de cointelegere fratiésca si chiaru in obiectulu uniunii**. Er' déca se va amana o ordine de alegere, a la 1790—1848, prejudiciósca cuvenitei reprezentatiuni a romaniloru, atunci cine se

va incumeta a-si espune pericolului drepturile de perfecta egalitate nationala politica si dreptulu de limba, sanctionate pe calea unei diete legali, conchiamate de suveranu, dupa cointelegere cu barbati de incredere ai totororor nationalitatiloru, — si inca intr'o dieta estorsă de influinti'a unei singure partite séu a unoru privati?! —

Fagarasiu 3 Aug. 1865. In interesele adeverului si ale dreptatii viu prin acésta a incredintia pe onoratu publicu, cumca acele vorbe vatematórie, ce s'au scornitu, fiindu eu inca la Vien'a — cumca adeca eu asi fi furatu acolo óresicare lucruri — sunt minciuni góle, sunt calumnii, si cleвете cu totulu neadeverate si malitióse.

Deci pre scornitorii acelora ii dechiaru inaintea lumii de ómeni de nemica, infami, slabi si malitiosi. —

I o a n e P. d e L e m e n y.

Noi diseramu inca in primul sgomotu alu latirei estoru feliu de calumnii, ca ele nu voru fi alta, decatu nesce scornituri malitióse si tendentióse. — Ne pare bine, ca esirati in publicu cu asemeni dechiarari, ce le asteptamu de multu. R.

Deesti 8 Augustu. D a r e d e s a m a. La comitetulu pentru ajutorarea teneriloru lipsiti din comitatulu Solnocului din Iaintru dela facultatea juridica, cutribuira in treiluniulu Maiu—Iuliu urmatorii Domni: Cice si Iosifu Lemeni cu 6 fl. v. a., Basiliu Muste 5 fl., Clemente Hosu si Ioane Busura cate 4 fl., Costantinu Moldovanu, Ludovicu Granu, Ioane Barbu si Ioane Popu cate 3 fl., Macabeu Mezeu, Andr. Francu, Basiliu Alutanu, Alecsiu Bogdanu si Ioanu Moldovanu cate 2 fl., Ioane Filipescu si Petru Muresianu cate 1 fl., Gavriale Fetea 50 cr. v. a. — O colecta in cerculu procesuale alu Ungurasiului prin Teodoru Brehariu 9 fl. 55 cr. v. a.; adaugundu la acestia si restulu de 7 fl. 53 cr. din patroluniulu Ianuariu—Aprilu, face sum'a totale 66 fl. 58 cr. — Din acestia s'au impartitu lui Ioane Tohati ascultatoriu de drepturi in Sibiiu pe Maiu 8 fl. pe Iuniu 7 fl.; e de insemnatu ca comitetulu i a impartitu si pe Iuliu 12 fl. oi ne aflandulu in Sibiiu, epistol'a cu banii s'a reintorsu si a intratu é' la socota. — Lui Mihaiu Cupsia ascultatoriu de drepturi in Clusiu pe Maiu si Iuniu cate 6 fl. pe Iuliu 9 fl., lui Daniele Popu ascul. de derep. in Clusiu pe Maiu 6 fl. pe Iuniu si Iuliu nu-i s'a impartitu nemicu, din cauza ca a venitu la cunoscenti'a comitetului ca densulu cá bolnavu reu petrece acasa inca de pela Pasci; pentru porto s'a platitu 1 fl. 18 cr., mai remanendu in casa 23 fl. 40 cr. v. a.

Pe anulu intregu dupa cum se póte vedé si din socotele publicate mai nainte a incursu 221 fl. 55 cr. din cari s'a impartitu lui Ioane Tohati si Mihaiu Cupsia cate 69 fl. la unulu, lui Danila Popu 54 fl., studentelui Ioane Bene 3 fl., pentru porto 3 fl. 15 cr., sum'a intrega a speseloru 198 fl. 15 cr., remanu in casa pe anulu venitoriu 23 fl. 40 cr. v. a.

Comitetulu e resolutu a remané si pe anulu venitoriu dupace cu buouria vede ca numerulu teneriloru dela facultatea juridica — peoatu ca nu si dela alte facultati — pe anulu venitoriu se va duplecá, aperésa inse ajutoriu generosu si dela intielegentii clericali ai comitatului, cari in anulu trecut n'au luat parte la oblegamentulu de a cutribui sub pretestu, ca sunt provocati si din partea venerabilelui consistoriu Gherleanu de a face colecte spre atare scopu. Comitetulu va folosi si pe venitoru tóte medilócele onorifice de a poté aduná bani si a ajutá dupa potentia tenerii nostri lipsiti; é' spre a incungiurá orice presupuneri si indoieli se va folosi si deaci incoló de publicitate. Dela comitetulu ajutoriu. —

B a s i l i u T. A l u t a n u, not. comitetului.

UNGARPA. Unu toastu de situatiune. Cu ocasiunea dinelei, ce s'a tienutu in diu'a nascerii imperatului in Strigonia, episcopulu c. Forgách, administratorulu comitatului redicandu unu toastu desfasiurá intr'o cuventare oratorica politica, cumca binele natiunii magiare a dependitu totu déuna dela naturburat'a concordia intre ea si rege si ca de cate ori sfatuitorii corónei apasá constitutiunea magiara totu déuna regele a fostu acel'a, care o-a restabilitu é' rasi. Implorá benecuventarea lui Ddieu asupra familiei imperatului si mai dede expresiune dorintiei fundate, cá Franciscu Iosifu se se incoronese in Strigoniu, cum se incoroná odinióra s. Stefanu.

— Copii magiari din Pest'a inca tramisera la Mai. S'a imperatés'a unu telegramu dela serbarea dilei nascerii principelui nostru de Coróna R u d o l f u, roganduo. cá se primésca urarile de fericiri ale junei generatiuni a magiariloru, cá unu tributulu alu viitoriului. —

— Foile slavice atatu din Ungari'a oatu si cele

din Boemi'a nu stau locului de frica, ca cestiunea constitutiunii monarchiei se va poté resolví pe calea cointelegerii intre germanismu si magiarismu; ele se lupta din tóte punctele-de-vedere spre a nadusi in embrione si posibilitatea impartirii suprematiei si cauta ajutoriu in federalismu in contra dualismului. „Narod“ dice, ca influinti'a magiariloru in Vien'a a apucatu deasupra si nu se voru opri, pana candu nu voru constitui diet'a Ungariei pe basea anului 1848, si voru trage in ea si pe Ardeleni si pe Croati. Magiarii nu voru se scia de nemicu, ce s'a intemplatulu dela 1848 incóoe. Dela vechiulu conservativu „Hirnök“ pana la radicalulu „Hon“ sunt toti uniti intr'acést'a, si voru a apará fictiunea, cumca in Ungari'a traiesce numai o natiune ad. magiar'a. Acum voru se scape mai antaiu de chefi comitatelor, cari sunt nemagiari. Dar' inceputulu se va face cu Ardélulu, care si-a capatatu unu cancelariu de curte, unu magiaru zelosu, dice „Narod“, a carui prima fapta fù indatu „dechiararea limbei magiare de limba oficiósa a cancelariei.“ Magiarii dicu, ca diet'a din 1848 a proclamatu uniunea cu Ungari'a, é' diet'a Schmerlingiana dela 1863-4, care proclamá autonomi'a Transilvaniei, n'a fostu complinjtá (ba oum se cade, ca in Ardélulu nu soimu de reprezentantia pura nationala, si nu se afla neci unu comitatu, care se nu fi fostu reprezentatu in diet'a Schmerlingiana R.) „Narod“ responde la acésta sofisma, ca diet'a dela 1848 a fostu cu multu mai necomplinita, fienduca in ea au fostu reprezentati numai 717,000 cetatiani, é' in diet'a cea próspeta peste 1.300,000. In 1848 1.104,000 romani n'au fostu neci catu de pucinu reprezentati. Numerulu celu mare de regalisti au fostu totu din mediuloculu nobilimii magiare si a oficialismului, prin urmare tóta aceea dieta a fostu numai in man'a magiariloru, si provóca pe romani si pe sasi la tienera de principiulu federalisticu, care vré se fia dreptu pentru toti. — (Pana acum federalistii si avea programa'a cu ignorarea Ardélului ad. individualitatile istorice ale regatelor se fia tóte confederate cá regate autonome: Boemi'a cu Moravi'a; Galiti'a cu Bucovin'a si Cracovi'a; Austri'a cu celelalte provincie germane; italienii altulu; Ungari'a si Transilvani'a una si regatulu triunitu alu Croatiei. Intru acestu programu pentru autonomi'a Ardélului nu aflamu neci unu principiu, ci din contra inghitirea Bucovinei romane de elementulu slavogalitianu si a Ardélului de Ungari'a. R.)

„Domobran“ vede cu teróre panica, ca dualismulu pariteticu: senatulu angustu in Vien'a si diet'a din Pest'a e eosecutabilu, numai intréba, ca ce voru face cu italianii din Istri'a-Venet'i'a, si cu Boemii si Polonii? Elu totusi nu crede neci decum, ca va succede germanisarea si cu atatu mai pucinu magiarisarea. Recunósce influinti'a germanismului, dar' despre magiarismu dice, ca numai momentanu póte reesi, é' facia cu slavismulu magiasismulu remane o nula, care numai atunci are unu pretiu, candu i-se mai adauge o unitate (slavismulu?) dinainte.

— Conte Mauritiu Eszterházy fù inca chiamatu la Ischl, candu se facù conventiunea dela Gastein si se sciea, ca densulu stá tare, cá Austri'a fara superioritate se nu pactese, ca Ungari'a o va sprigini. Le mai trebuia magiariloru, cá Austri'a se se incurce si intrunu resbelu, ca atunci le-ar' fi succesu mai lesne restitutiunea in intregu a autonomiei pretinse.

In 23 Augustu dede locoteninti'a r. ung. voia magiariloru de a asiediá monumentulu lui Seceni in mediuloculu pietiei Franciscu Iosifu.

Br. Kemény, c. Mikó si Mikes au calatoritu la Pust'a Szt.-László spre a visitá pe Franciscu Déak.

C. Nicolau **Bethlen** despre cestiunea Ardélului: (Din „Const. österr. Ztg.“) Adeveru suscorisu si de noi.)

„De vro cateva dile circulésa in cestiunea transilvana nesce faime, care póte suntu nefundate inse totusi baga pe ómeni in serióse ingrigiri. Se dice, cumca domni magiari si ardeleni s'ar' fi svatuitu despre medilócele cele mai potrivite, prin care s'ar' poté fara sgomotu (geräschlos) eosecutá uniunea Transilvaniei cu Ungari'a si cu o scire cá acést'a se se póta face bucuria magiariloru inainte de a li se coaduná diet'a, precum facù odinióra br. Vay, candu, fara a trage clopotulu, eosecutá reincorporarea Banatului temesianu. Fia faim'a acést'a falsa ori-adeverata, in tóta intemplarea a sositu acuma tempulu a ne ocupá cu cestiunea transilvana, altumintrelea potemu se fimu surprinsi intr'o buna demanétia cu scirea, cumca nu se mai afla cestiune transilvana „pe chartia.“

Numeru catu magiarii se insiala fórte tare, déca ei punu atatu de pucinu pretiu pe poterea de viatia a maioritatii celei mari, a poporimei Ardélului (romani si sasi) crediendu, cumca ar' fi cu potintia a delaturá cestiunea Ardélului cu o sen-

tintia potentiósa, a ignorá tóte faptele complinite si a face simpleminte cá intr'o dieta din Clusiu compusa cu maestria si dupa apucaturile magiare se se proclamese p'aci incolo uniunea.

Nu, asia de simplu cu greu va deourge lucrulu.

De cumva se va alege calea acést'a, (calea din 1848), atunci se potu asteptá din partea romanilor inca asemené urmari, cá si in anulu 1848, de sine se intielege, ca cu acea deosebire, ca acuma romanii n'au lipsa de a mai pasi la potentia, fienduca prin patent'a de Febr., prin sen. imp. si prin diet'a din Sibiu au la mana unu terenu de dreptu, de pe care ei potu combate cu succesu afacerile magiarilor pentru uniune.

Scopulu nostru este, a trage atentiunea magiarilor, ca ei nu inaintésa opulu aplanarii cu aceea, ca punu uniunea cá conditiune sine qua non.

In momentulu de facia partite normatórie dincóce de Lait'a se afla unite in punctulu, cumca constitutiunea in privinti'a Ardélului si a relatiunilor create acolo nu se póte modificá, decatu numai pe cale constitutionala.

Punctulu de stare dincóce si dincolo de Lait'a se pare dara cu totulu opusu in cestiunea acést'a si (cá se vorbimu verb'a lui „PestiNaplo“) déca centralistii nu si-au accentuatu din destulu acestu punctu de stare, acést'a s'a intemplatú numai din privinti'a invoirii.

Inse ungurii au aruncatu prin conferintie, si articlii diurnalisti intrebatiunea acést'a, si acum obligatiunea dictésa a dechiará pe facia, cumca magiarii se insiéla, déca credu, ca o invoire cu tierile dincóce de Lait'a ar' poté fi posibilá, indata ce ar' vré ei (magiarii) a deslegá unilateraluminte cestiunea Ardélului cu delaturarea constitutiunii, a senatulu imp. si a fapteloru complinite in Transilvani'a.

Cestiunea transilvana e una din cele mai importante in totu imperiulu si, fara a periclitá invoirea si interesele statulu intregu, neci prin conferintiele unoru magnati, neci prin diet'a Clusului nu se póte deslegá.

„Transilvani'a sta pe terenulu constitutiunii, si in adeveru Austri'a n'ar' fi démna de stare constitutionala, candu n'ar' tractá cestiunea transilvana, cá pe o cestiune de viatia a statulu intregu.“

AUSTRIA INFERIORA. Vien'a 23 Aug. Nou denumitulu episcopu alu diecesei Gherlane Dr. Vancea sosindu aici éri in 22 s'a prezentatu si adi a si depusu juramentulu in manele nuntiului apostolicu, fiendu de facia 2 martori. Sciu, ca publiculu doresce a sci si cuprinsulu juramentulu, cá se scia, ce are a astepta dela celu ce l'a depusu, inse din fapte vomu poté conchide in catuva si la cuprinsulu juramentulu. —

Aici se vorbesce, ca archiducele Stefanu, fostulu palatinu, in Ungari'a ar' fi in negociatiuni in privinti'a denumirii de palatinu alu Ungariei; é' despre diet'a Transilvaniei scrie „Wanderer“, ca in totu casulu se va conchiamá inainte de cea a Ungariei spre a decide in caus'a uniunii. — Noi amu recomandá si noului regimu si partiteloru fratiloru unguri, cá mai nainte de tóte se se intrunésca ei in diet'a Ungariei de astadi, si ei singuri se iè inainte revisiunea legiloru din 1848 si se precisese tóte drepturile egalitatii nationale, asiediendu-le egala garantia pentru desvoltarea loru si numai atunci potu sperá, ca natiunile corónei Ungariei nu se voru retrage de a dá man'a la o invoire de comunu folositoria. Clara pacta, boni amici, apoi s'ar poté se mai visamu si de o dieta comuna. —

Noi comiti supremi. „Wien. Ztg.“ publica denumirea of. a 4 comiti supremi: Szögyenyi, bar. Vay, bar. Fiáth si c. Emanuelu Péchy pentru comitatele: Alba regala, Borsodu, Vesprimiu si Abau, in urm'a caror'a se voru denumi mai multi. La cancelari'a ungara in loculu v. can. Privitzer si Becke voru veni c. Károly si P. Somsich.

Pentru Bucovin'a s'a sanctionatu legea privitoria la stingerea detoriei desarcinarii pamentului. In 31 Oct. 1865 se va face 1-a sortire.

Cronica esterna.

In afara, afara de evolutiunile floteloru Angliei si Franciei, care se continua in portulu celu largu dela Brest, si bancheturile amicabile, ce se dau in onóre imprumutata, mai circulá faim'a cumca poterile apusane se unescu la unu pro-

testu in contra rezultateloru conferintiei dela Salisburgu (in tre Austri'a si Prusi'a) pe care inse „La France“ le numesce netemeinice.

ROMANIA. Bucuresci. Astadata republicanu dupa „Epoc'a“ urmatóriele acte de mare insemnetate istorica:

„Maria S'a Dómna, aflandu despre regretabila miscare de Marti 3, a. a adresatu de la Ruginósa o depesia telegrafica Consiliului, prin oare arata profunda sa intristare, ca fi totu ai aceeași patria au datu locu la acea trista colisiune, precum si tramite, in numele Mariei S'ale Domnitorulu absentu, viile S'ale multumiri Consiliului pentru restabilirea ordinii. Maria S'a nu se indoiesce catu si de puoinu ca s'a datu si se da tóta ingrijirea si ajutorulu aceloru ce sunt in suferintia.“

Gr. V.

Catra toti cetatienii din intréga Romani'a.

Posta austriaca a inundatu astadi capitala, cu unu diaru, pusu sub plicu si intitulatu „Clopotulu“, elu se edita in Elveti'a, in limba romana, si pórtá, dreptu inscriptiune pe de o parte: Craiova, é' pe alta: ca va esi in tóte duminicile, in tóte orasiile Romaniei.

Articulele cuprinse in antaiulu Numeru alu mentionatulu diaru sunt atatu de incendiare si provocatóre la revolta si resturnare, incatu numai póte incapea nici umbra unei indoiei asupra ramificatiuniloru ce esistu intr'acole apeluri si seditiunea ce guvernulu a fostu chiamatu a combate in Bucuresci in diu'a de 3 Augustu (Marti).

Intrige culpabile se tienu si se miscu la intunericu.

Toti cetatienii romani, carii 'si iubescu tíera loru fia cu bagare de séma si se pricépa.

Guvernulu isi va face datoria.

Inse acum mai multu de catu ori candu, elu are trebuintia de intieptiunea si de patrioticulu concursu alu adeveratiloru romani.

Guvernulu nu se indoiesce despre indignatiunea cu care se va priimi acea fóia; ea se le serve de prevestire si de invatiamentu!

Ministru de interne, generalu Florescu.

Comunicatiunea adresata de D. agentu si consulu generalu alu Austriei catra D. ministru afaceriloru esterne si inserata in „Monitorulu“ din 20 Augustu:

Domnule Ministru. Domnulu ministru de interne a publicatu o proclamatiune, in care se afla disu, ca posta austriaca a inundatu capitala cu unu diurnalu, editatu in Elveti'a, care chiama pe locuitorii Principatelor-Unite la rescóla.

Posta austriaca a priimitu eri diece scrisori venindu din Lausana, in Elveti'a.

Trei din acele scrisori erau adresate la Craiova si doue la Caracalu.

Ele au fostu tramise la posta princiará pentru a fi expediate la destinatiune.

Cinci altele purtau adresa Bucuresciloru.

Doua au fostu incredintiate eri adresantiloru in capitala; celelalte trei se aflau inca asta diminétia in manele purtatoriloru postei.

Déca D. ministru de interne vorbesce de inundatiune, Domnia sa nu póte se faca alusiune de catu la acele doua impartite eri.

In catu se atinge de coprinderea loru, ea nu poté fi cunoscuta de catra posta imperiala, acésta nefindu autorizata a deschide plicurile ce-i sunt incredintiate.

Am onóre a ve ruga se bine-voiti a face se se tréca acésta comunicatiune in Monitorulu oficialu.

Ve rogu de asemenea, Domnule ministru, se priimiti la acésta ocaziune, asigurarea inaltei mele consideratiuni.

E d e r.

Cursurile la bursa in 29. Aug. 1865 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 15 cr. v.
Augsburg	—	—	107 „ — „
London	—	—	109 „ 10 „
Imprumutulu nationalu	—	—	72 „ 95 „
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	68 „ 10 „
Actiile bancului	—	—	775 „ — „
„ creditulu	—	—	175 „ 30 „

Obligatiile desarcinarii pamentului in 27. Aug. 1865:
Bani 68.25 — Martá 68.75

Redactoru respundietoru

JACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tipariulu lui

JOANNE GÖTT.

Esemplare se afla din pucine tiparite fórté multe. Se pausamu ???